

ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Ширяєва С.В., кандидат технічних наук, Національний транспортний університет, Київ, Україна, svitlana007@gmail.com, orcid.org/0000-0001-9696-635X

Дяченко І.О., Національний транспортний університет, Київ, Україна, makievskairina77@gmail.com, orcid.org/0000-0002-5404-3423

RESEARCH OF PROBLEMS OF TRANSPORT AND FORWARDING ACTIVITIES IN MODERN CONDITIONS

Shiryayeva S.V., Candidate of Sciences (Engineering), National Transport University, Kyiv, Ukraine, svitlana007@gmail.com, orcid.org/0000-0001-9696-635X

Diachenko I.A., National Transport University, Kyiv, Ukraine, makievskairina77@gmail.com, orcid.org/0000-0002-5404-3423

Постановка проблеми. На сучасному етапі ускладнення функціонування транспортних систем і підвищення вимог до транспортних операцій за критеріями: безпеки, надійності, стійкості й конкурентоспроможності, особливу актуальність має проблема ефективного надання транспортно-експедиторських послуг клієнтам. В умовах воєнного стану в Україні існує багато проблем транспортно-експедиторської діяльності, такі як: підвищення вартості перевезень вантажів, високий ризик псування або втрати вантажу, банкрутство, зниження прибутків підприємств та інші. Хоча ця тема є дуже розповсюдженою, вона ще досі потребує подальших досліджень і вивчень.

Аналіз останніх публікацій по проблемі. Транспортно-експедиторська галузь є дуже актуальною і важливою, як для фізичних і юридичних осіб, так і для науковців. Дослідженням проблематики цього питання займалися українські науковці, такі як: Окландер М. [1], Тюріна Н. М. [2], а також низка зарубіжних науковців, таких як: Кендалла Л.К., Кейнса Дж. М., Ліндерта П.Х., Альдертонна П.М., Бенсона Д., Уайтхеда Дж., Гехтбарга А.

Формулювання цілей дослідження (постановка завдання). Метою дослідження є аналіз транспортно-експедиторської діяльності та впливу зовнішніх та внутрішніх проблем на надання транспортно-експедиторських послуг. Розробка відповідних заходів щодо усунення негативних факторів впливу на транспортно-експедиторські послуги та надання рекомендацій щодо підвищення ефективності роботи транспортно-експедиторських підприємств.

Виклад основних результатів та їх обґрунтування.

Згідно з діючим Законом України «Про транспортно-експедиторську діяльність» (від 1 липня 2004 р. № 1955-IV) юридично визначені такі поняття:

Транспортно-експедиторська діяльність – підприємницька діяльність із надання транспортно-експедиторських послуг з організації та забезпечення перевезень експортних, імпорتنних, транзитних або інших вантажів;

Транспортно-експедиторська послуга – робота, що безпосередньо пов'язана з організацією та забезпеченням перевезень експортного, імпортного, транзитного або іншого вантажу за договором транспортного експедирування;

Експедитор (транспортний експедитор) – суб'єкт господарювання, який за дорученням клієнта та за його рахунок виконує або організовує виконання транспортно-експедиторських послуг, визначених договором транспортного експедирування [3].

У міру формування сучасних форм масового виробництва і споживання товарів, що відрізняються особливо великими обсягами, широким асортиментом, складними структурними взаємозв'язками і широкою географією, роль експедиторів в транспортному процесі незмінно зростає. Тепер потрібно не тільки доставити вантаж з найменшими витратами, але і забезпечити доставку вантажів «від дверей до дверей» і «точно в строк», витримуючи високі стандарти обслуговування, скорочуючи витрати на зберігання, збільшуючи показники ефективності роботи рухомого складу, враховуючи всі проблеми сьогодення.

Транспортний експедитор є відповідальним за всі ланки доставки, самостійно оцінює і вибирає найбільш ефективні варіанти перевезення вантажів. Низькі вхідні бар'єри на ринок

транспортно-експедиторських послуг і, відповідно, висока конкуренція серед малих і середніх транспортно-експедиторських підприємств (ТЕП) також впливають на темпи інноваційного розвитку організації доставки вантажів.

В сучасних умовах компанія, що надає транспортно-експедиторські послуги, має багато проблем. Вони зумовлюють більшість ризиків, які виникають в ході діяльності підприємства. У період воєнних дій в Україні, найчастіше виникають, такі ризики, як:

- військові дії й цивільні заворушення;
- непередбачене зниження обсягу заявок на перевезення;
- відмова клієнта від навантаження (коли транспортний засіб вже прибув на місце навантаження);
- ризики із податковою діяльністю;
- затримка рухомого складу;
- форс-мажорні ситуацій, які не визначені в договорі між клієнтом і експедитором;
- зміна транспортного законодавства в період угоди;
- невиконання точних зобов'язань експедитора перед клієнтом по різних причинах;
- розрив контракту через дії влади країни, в якій знаходиться контрагент;
- підвищення вартості перевезення;
- зменшення прибутку по майбутніх операціях;
- втрата цінової конкурентоспроможності;
- банкрутство контрагентів;
- сплата штрафів за несвоєчасно доставлений вантаж контрагента;
- несвоєчасна сплата транспортних послуг клієнтами;
- брак ліквідності;
- недотримання умов договору;
- невірнo оформлена документація;
- вирішення проблем в судовому (арбітражному) порядку;
- псування або втрата вантажу.

Отже, логічно постає потреба виділення окремих проблем, які впливають на рівень ефективності транспортно-експедиторської діяльності в цілому. Щоб їх структурувати, розділимо всі проблеми на дві категорії – зовнішні та внутрішні. Для мінімізації ризиків виконаємо дослідження внутрішніх та зовнішніх проблем транспортно-експедиторської діяльності [4].

Внутрішні проблеми – це фактори, що діють безпосередньо всередині підприємства, серед них такі як: рівень кваліфікації персоналу; рівень розвитку та функціонування організаційної структури компанії; наявність та можливості матеріальних ресурсів; рівень інформаційного забезпечення тощо. Внутрішні проблеми діяльності транспортно-експедиторських підприємств та заходи їх вирішення наведено в табл. 1.

Таблиця 1 – Внутрішні проблеми транспортно-експедиторської діяльності та заходи їх вирішення

Table 1 – Internal problems of transport and forwarding activities and measures to solve them

№	Проблеми	Заходи їх вирішення
1	Нестабільність економічного підприємства на ринку транспортно-експедиторських послуг	фінансово-становища Аналіз і оптимізація доходів та витрат
2	Недостатній рівень забезпечення та розвитку інформаційних систем компанії	Впровадження інформаційних автоматизованих систем і технологій
3	Обмежений обсяг та номенклатура послуг, що надаються	Розширення спектру послуг, які надаються на рівні компанії
4	Незначна лояльність клієнтської бази	Залучення до роботи нових клієнтів та підписання довгострокових контрактів про співпрацю
5	Обмеженість географії перевезень	Розробка нових оптимальних маршрутів доставки вантажів

№	Проблеми	Заходи їх вирішення
6	Низький рівень інноваційної діяльності	Вдосконалення існуючого технологічного процесу чи розробка нового підходу до надання транспортно-експедиторських послуг
7	Низька активність участі у національних та міжнародних асоціаціях транспортно-експедиторських організацій	Проходження професійних курсів та отримання сертифікатів міжнародного зразка
8	Неконтрольованість витрат в ланцюзі поставок	Зменшення собівартості доставки шляхом покращення контактів з перевізниками

Зовнішні проблеми мають макроекономічний характер та тісно взаємопов'язані із політикою держави майже у всіх сферах. До них можна віднести економічні фактори, що впливають на діяльність компаній та їх фінансову успішність. Економічні аспекти також деколи створюють перепони, або ж навпаки стимулюють розвиток діяльності.

Аналіз зовнішніх проблем транспортно-експедиторських підприємств дає можливість прогнозування, розробки плану дій на випадок непередбачених обставин, розробки заходів, які дозволять перетворити проблеми на будь-які вигідні можливості.[5]

До зовнішніх факторів впливу віднесемо ті, які залежать напряду від держави. По-перше, це ремонт та модернізація існуючих автомобільних шляхів України, особливо тих, що мають міжнародне значення та є частинами транспортних коридорів. По-друге, будівництво нових терміналів та розподільчих комплексів і модернізація вже існуючих. Більш детально зовнішні проблеми та заходи для їх вирішення наведено в табл.2.

Таблиця 2 – Зовнішні проблеми транспортно-експедиторської діяльності та заходи їх вирішення

Table 2 – External problems of transport and forwarding activities and measures to solve them

№	Проблеми	Заходи їх вирішення
1	Воєнний стан в Україні	Перебудова звичних ланцюгів постачання. Вдалим рішенням для відновлення країни стане інтеграція української економіки до економічної системи ЄС
2	Транспортна інфраструктура	Розробити критерії пріоритетності – це допомога фінансово та відновлювальні роботи (будівництво, реконструкція, ремонт).
3	Застарілий рухомий склад	Впровадження на державному рівні стандартів якості
4	Низька конкурентоспроможність	Забезпечити експедиторам знижки до базових тарифів для прозорості й доступності тарифів при наданні транспортно-експедиторських послуг
5	Застарілі методи організації транспортного процесу	Реалізувати концепцію віртуального офісу, коли клієнт зможе отримувати через Інтернет усі послуги з перевезень, що дозволить досягти кооперації всіх суб'єктів транспортного ринку
6	Завищена вартість надання послуг перевізниками	Мінімізація загальної вартості виконання замовлення для клієнта з урахуванням часу доставки, що вказується в заявці, при якому транспортно-експедиторське підприємство отримує максимальний прибуток
7	Помилки та «збої» в роботі транспортно-експедиторської діяльності	Стандартизація роботи в транспортно-експедиторській діяльності
8	Ризик втрати або псування вантажу	Страховання відповідальності перевізника/експедитора, шляхом добровільного страхування вантажу

Отже, для покращення ефективності здійснення транспортно-експедиторської діяльності в Україні у сучасних умовах запропоновано заходи, які усунуть внутрішні та зовнішні проблеми.

Висновки. До початку 2022 р. транспортно-експедиторська діяльність перебувала на рівні задоволення базових потреб споживачів. Вихід на якісно новий рівень можливий, завдяки: покращенню показників безпеки, якості, сервісу та ефективності перевезень вантажів.

Враховуючи специфіку діяльності, транспортно-експедиторські компанії є посередником між клієнтом та перевізником, а отже вони приймають на себе всі проблеми пов'язані як з однією стороною, так і з іншою. Визначено, що зовнішні та внутрішні проблеми несуть загрозу для ефективного функціонування транспортно-експедиторського підприємства

ПЕРЕЛІК ПОСИЛАНЬ

1. Окландер М. А. Логістика: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 346 с
2. Тюріна Н. М. Логістика : навч. посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 392 с.
3. Стаття 16 Закону України «Про транспортно-експедиторську діяльність» від 1 липня 2004 р. № 1955-IV.
4. Парубець О. М. Дослідження проблем та перспектив розвитку експорту транспортних послуг України / О. М. Парубець // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка» : науковий журнал. – 2018. – № 9(37). – С. 21–24.
5. Головацька С. І. Методичний інструментарій внутрішнього контролю у системі контролінгу витрат підприємства. Вісник ЛТЕУ. Економічні науки. 2020. Вип. 61. С. 78-83.

REFERENCES

1. Oklander M. A. Logistics: a textbook. Kyiv: Center for Educational Literature, 2008. 346 с
2. Tyurina N. M. Logistics: a textbook. Kyiv: Center for Educational Literature, 2015. 392 с.
3. Article 16 of the Law of Ukraine «On Transport and Forwarding Activities» dated July 1, 2004 No. 1955-IV.
4. Research of problems and prospects of development of export of transport services of Ukraine / Parubets O. M. // Scientific notes of the National University of Ostroh Academy. Series «Economics»: scientific journal. – 2018. – No. 9(37). – P. 21-24.
5. Methodical tools of internal control in the system of cost control of the enterprise. Bulletin of LTEU. Economic Sciences. 2020. Issue 61. C. 78-83.

РЕФЕРАТ

Ширяєва С.В. Дослідження проблем транспортно-експедиторської діяльності в сучасних умовах / С.В. Ширяєва, І.О. Дяченко // Вісник Національного транспортного університету. Серія «Технічні науки». Науковий журнал. – К.: НТУ, 2023. – Вип. 1 (55).

В статті досліджено проблеми транспортно-експедиторської діяльності України в сучасних умовах. Виконано аналіз внутрішніх та зовнішніх проблем, які впливають на надання підприємством транспортно-експедиторських послуг. Запропоновано заходи вирішення проблем та покращення ефективності здійснення транспортно-експедиторської діяльності.

Об'єкт дослідження – процес надання транспортно-експедиторських послуг.

Мета роботи – аналіз проблем транспортно-експедиторської діяльності та розробка заходів щодо підвищення ефективності роботи транспортно-експедиторських підприємств.

Метод дослідження – аналітичний.

Для покращення ефективності надання транспортно-експедиторських послуг та усунення проблем, які впливають на транспортно-експедиторську діяльність, було запропоновано заходи, які вирішують внутрішні та зовнішні проблеми.

КЛЮЧОВІ СЛОВА: ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ, ПРОБЛЕМИ, ТРАНСПОРТНО-ЕКСПЕДИТОРСЬКІ ПОСЛУГИ.

ABSTRACT

Shyriaieva S.V., Diachenko I.O. Research of problems of transport and forwarding activity in modern conditions. Visnyk National Transport University. Series «Technical sciences». Scientific journal. – Kyiv: National Transport University, 2023. – Issue 1 (55).

The article examines the problems of transport and forwarding activity of Ukraine in modern conditions. The analysis of internal and external problems affecting the provision of transport and forwarding

services by the enterprise was carried out. Measures to solve problems and improve the efficiency of transport and forwarding activities are proposed.

The object of research is the process of providing transport and forwarding services.

The purpose of the work is to analyze the problems of transport and forwarding activities and develop measures to increase the efficiency of the work of transport and forwarding enterprises.

The research method is analytical.

In order to improve the efficiency of the provision of transport and forwarding services and to eliminate problems that affect the transport and forwarding activities, measures were proposed that solve internal and external problems.

KEY WORDS: TRANSPORT AND FORWARDING ACTIVITIES, PROBLEMS, TRANSPORT AND FORWARDING SERVICES

АВТОРИ:

Ширяєва Світлана Володимирівна, кандидат технічних наук, доцент, Національний транспортний університет, професор кафедри транспортних технологій, e-mail: svitlana007@gmail.com, моб. тел.: +38(050)8855299, Україна, 01010, Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 432, orcid.org/0000-0001-9696-635X.

Дяченко Ірина Олексіївна, Національний транспортний університет, e-mail: makievskairina77@gmail.com, моб. тел.+38(096)9571646, Україна, 01010, Київ, вул. М. Омеляновича-Павленка, 1, к. 432, orcid.org/0000-0002-5404-3423.

AUTORS:

Shyriaieva Svitlana V., National Transport University, Candidate of Sciences (Engineering), Associate Professor of the Department of Transport Technologies, e-mail: svitlana007@gmail.com, +38(050)8855299, Ukraine, 01010, Kyiv, Omelianovycha-Pavlenka Str., 1, of. 432, orcid.org/0000-0001-9696-635X.

Diachenko Iryna A., National Transport University, e-mail: makievskairina77@gmail.com, +38(096)9571646, Ukraine, 01010, Kyiv, Omelianovycha-Pavlenka Str., 1, of. 432, orcid.org/0000-0002-5404-3423.

РЕЦЕНЗЕНТИ :

Мельниченко О.І., кандидат технічних наук, професор, Національний транспортний університет, завідувач кафедри виробництва, ремонту та матеріалознавства, Київ, Україна.

Павленко Є.М., генеральний директор, ТОВ «Укрінтерекспедиція», Київ, Україна.

REVIEWER:

Melnichenko O.I., Ph.D., Professor, National Transport University, Head of Department of Production, Repair and Materials Science, Kyiv, Ukraine.

Pavlenko E.M., CEO, Ukrinterforwarding LLC, Kyiv, Ukraine.